

ROZPORZĄDZENIE

RADY MINISTRÓW

z dnia ..... 2008 r.

zmieniające rozporządzenie w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej (Dz. U. Nr 62, poz. 561, z późn. zm.²⁾) w § 1 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Przepisy Prawa geologicznego i górniczego w zakresie użytkowania górniczego oraz w zakresie, o którym mowa w ust. 1, stosuje się do prowadzenia robót podziemnych, z zastosowaniem techniki górniczej, wykonywanych w celu ochrony, zabezpieczenia oraz udostępnienia turystycznego zabytków w Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrzcu oraz w połączonych z nią podziemnych wyrobiskach górniczych.”.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

PREZES RADY MINISTRÓW

---

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 133, poz. 934, Nr 170, poz. 1217, Nr 190, poz. 1399 i Nr 249, poz. 1834, z 2007 r. Nr 21, poz. 125 i Nr 82, poz. 556 oraz z 2008 r. Nr 138, poz. 865, Nr 154, poz. 958 i Nr 199, poz. 1227.

²⁾ Zmiany wymienionego rozporządzenia zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 47, poz. 450, z 2006 r. Nr 147, poz. 1065 oraz z 2007 r. Nr 243, poz. 1781.

UZASADNIENIE

Celem projektowanego rozporządzenia jest rozszerzenie zakresu przedmiotowego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej (Dz. U. Nr 62, poz. 561, z 2004 r. Nr 47, poz. 450, z 2006 r. Nr 147, poz. 1065 oraz z 2007 r. Nr 243, poz. 1781). Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie art. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z późn. zm.) i weszło w życie z dniem 6 czerwca 2002 r. W projekcie dodaje się ust. 3 w § 1, obejmując roboty podziemne prowadzone z zastosowaniem techniki górniczej w Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrze oraz w połączonych z nią podziemnych wyrobiskach górniczych (wykonywane w celu ochrony, zabezpieczenia oraz udostępnienia turystycznego zabytków) przepisami Prawa geologicznego i górniczego (tj. przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze) o budowie obiektów zakładu górniczego, o ruchu zakładu górniczego, o likwidacji zakładu, o odpowiedzialności za szkody, o organach nadzoru górniczego oraz przepisami karnymi, a także dodatkowo — odmiennie niż w przypadku robót wymienionych w § 1 ust. 1 i 2 nowelizowanego rozporządzenia — przepisami o użytkowaniu górniczym.

1. Charakterystyka obiektu.

Na terenie Zabrze oraz pozostałych miast Górnego Śląska zachowało się wiele cennych obiektów związanych z przemysłem górnym, będących świadectwem okresu gwałtownej industrializacji. Gmina Zabrze wspólnie z Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego, Wydziałem Górnictwa i Geologii Politechniki Śląskiej oraz organizacją pozarządową — Stowarzyszeniem na Rzecz Restauracji i Propagowania Sztolni Królowa Luiza w Zabrze „Pro Futuro”, podjęły działania mające na celu ochronę i rewitalizację poprzemysłowego obiektu, jakim jest Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna, oraz udostępnienie go dla potrzeb ruchu turystycznego. Decyzją Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach nr A/220/07 z dnia 11 grudnia 2007 r. obiekt został wpisany do rejestru zabytków. Obecnie trwają prace mające na celu opracowanie niezbędnej dokumentacji umożliwiającej Gminie Zabrze pozyskanie środków z funduszy europejskich na realizację tego przedsięwzięcia. Na zlecenie gminy są wykonywane prace i badania inwentaryzacyjne, geologiczne, geodezyjne oraz w zakresie ochrony środowiska Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrze w aspekcie przystosowania jej do ruchu turystycznego.

2. Krótki rys historyczny obiektu wraz z zakresem planowanych prac.

Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna to podziemny kanał, którego celem było odwadnianie państwowych kopalń „Królowa Luiza” w Zabrze i „Król” w Chorzowie oraz położonych pomiędzy nimi kopalń gwareckich. Służyła ona także do transportu urobku z kopalni „Królowa Luiza” poprzez Kanał Kłodnicki do Królewskiej Pruskiej Odlewni Żeliwa w Gliwicach. Inicjatorem budowy i projektantem był Friedrich Wilhelm von Reden wraz z Johnem Baildonem. Projekt był wzorowany na podobnych rozwiązaniach w kopalniach angielskich. Budowę sztolni rozpoczęto w 1799 r. Całkowita jej długość od wylotu w Zabrze przy ul. Karola Miarki, położonego w dolinie rzeki Bytomki na wysokości 231,4 m n.p.m., gdzie łączyła się z Kanałem Kłodnickim, do kopalni „Król” w Chorzowie wynosiła 14,25 km. Sztolnia na odcinku zabrzańskim została wybudowana na średniej głębokości 38 m i była drążona ręcznie w tempie od 177 m do 520 m na rok — w zależności od warunków geologicznych. Spadek kanału wynosił 12,35 m, czyli 0,87 m na km. Jej szerokość wynosiła ok. 1,80 m, a wysokość ok. 2,50 m. W celu łatwego załadunku i mijania się łodzi płynących w przeciwnym kierunku wybudowano w sztolni pięć mijanek, w których zlokalizowano trzy porty. Wentylacja sztolni odbywała się poprzez 22 otwory prowadzące na powierzchnię, tzw. „światliki”. W celu rozwinięcia transportu urobionego węgla przystąpiono do budowania, w kierunku Gliwic, Kanału Kłodnickiego, którego początek znajdował się przy wylocie sztolni w Zabrze. Zdolność transportowa wynosiła około 60 t węgla kamiennego na zmianę. Wzrost wydobywania węgla spowodował, że sztolnia posiadała za małą przepustowość. Węgiel był przeładowywany na barki u wylotu sztolni. Ze względu na wyczerpanie się płytko położonych pokładów węgla kamiennego oraz na rezygnację z jego odbioru przez Królewską Pruską Odlewnię Żeliwa (obecnie Gliwickie Zakłady Urządzeń Technicznych), a także rozwój transportu kołowego (drogowego i szynowego) najpierw zrezygnowano z transportu węgla. Przez pewien czas sztolnia służyła jeszcze do odprowadzania wody czerpanej pompami z niższych poziomów. Stopniowo, w miarę wprowadzenia coraz bardziej wydajnych pomp parowych odwadniających głębokie szyby, traciła ona jednak na znaczeniu. Rozwój nowoczesnych metod odwadniania kopalń w drugiej połowie XIX w. zmniejszył zainteresowanie funkcjonowaniem sztolni. Najpierw z odwadniania tą drogą zrezygnowała kopalnia „Król” oraz

kopalnie gwareckie. W okresie międzywojennym zrezygnowała także kopalnia „Królowa Luiza”. W 1951 r. rozebrany został wylot sztolni ozdobiony napisem „Glück Auf” (odpowiednik używanego przez górników na Śląsku „Szczęść Boże”), a sama sztolnia zamurowana.

Budowa tej najdłuższej sztolni w Europie wymagała od XIX-wiecznych inżynierów rozwiązania wielu problemów górniczych, co przy ówczesnych możliwościach technicznych wcale nie było łatwe. Samo utrzymanie odpowiedniego kierunku i wzniosu sztolni wymagało prawdziwego kunsztu inżynieryjnego. Realizowana z ogromnym zamachem inwestycja przyczyniła się do rozwoju przemysłu górniczo-hutniczego Górnego Śląska w I połowie XIX wieku.

3. Zakres planowanych prac.

Nieużytkowana od ponad 100 lat sztolnia co najmniej na odcinku zabrzańskim zachowała się w dobrym stanie, umożliwiającym dostosowanie jej do potrzeb ruchu turystycznego. W ramach planowanej inwestycji przewiduje się wykonanie robót budowlanych w postaci odkopania podsadzonych i zamulonych odcinków sztolni, jak również częściowe odkopanie na głębokość ok. 30 m zlikwidowanego w latach 90-tych XX wieku szybu „Carnall” (Zabrze I), należącego w tym czasie do Kopalni Węgla Kamiennego „Zabrze”. Przewidziane do rewitalizacji wyrobiska podziemne znajdują się częściowo w obszarze górniczym Kompanii Węglowej S.A. Centrum Wydobywcze Północ Oddział Kopalnia Węgla Kamiennego „Bielszowice”, jednak w tej jego części, w której nie prowadzi się ani nie planuje w przyszłości eksploatacji węgla i która nie jest w jakikolwiek sposób związana z ruchem zakładu górniczego.

4. Celowość objęcia robót przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze.

Charakter planowanego do realizacji przedsięwzięcia nie odbiega znacząco od sytuacji, jaka istniała w podobnych obiektach obecnie udostępnionych już do ruchu turystycznego, wymienionych w nowelizowanym rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej, np. w Zabytkowej Kopalni Węgla Kamiennego „Guido” w Zabrzu.

Celowość objęcia robót podziemnych w sztolni (oraz w połączonych z nią podziemnych wyrobiskach górniczych), prowadzonych z zastosowaniem techniki górniczej, niektórymi rozwiązaniami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze znajduje swe uzasadnienie w potrzebie zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska, a przede wszystkim bezpieczeństwa powszechnego — zarówno osób, które zajmować się będą adaptacją i rekonstrukcją sztolni, jak i osób zwiedzających. W sztolni występują bądź mogą pojawić się zagrożenia typowe dla występujących w zakładzie górniczym — obrywem skał, wodne, pożarowe itp. Bezspornie też wykonywane tam będą roboty podziemne z zastosowaniem techniki górniczej (rozpoznawcze, zabezpieczające, adaptacyjne, wentylacyjne, transportowe itd.). Zapobieganie związanym z nimi zagrożeniami charakterystycznym dla środowiska podziemnego wymaga zastosowania takiego systemu bezpieczeństwa, jaki stosowany jest w zakładzie górniczym. Istnieje obawa, że oparcie się na powszechnie obowiązujących wymaganiach bezpieczeństwa wynikających z Prawa budowlanego będzie w takiej sytuacji stanowczo niewystarczające. Wspomniana sztolnia jest zresztą typowym wyrobiskiem górniczym, a do tych ostatnich nie stosuje się Prawa budowlanego. Nie ma tu znaczenia, że powstała ona jako obiekt, który miał służyć w celu odwadniania kopalń i transportu węgla.

5. Zakres stosowania przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze.

Przyjęto, że zakres stosowania przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze, ujęty aktualnie we wprowadzeniu do wyliczenia w § 1 ust. 1 (odnoszący się również do robót wymienionych w § 1 ust. 2), tj. przepisów o budowie obiektów zakładu górniczego, o ruchu zakładu górniczego, o likwidacji zakładu, o odpowiedzialności za szkody, o organach nadzoru górniczego oraz przepisów karnych — będzie adekwatny również w odniesieniu do robót wykonywanych w Główniej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrzu oraz w połączonych z nią podziemnych wyrobiskach górniczych.

Ponadto, w wyniku uwzględnienia propozycji zgłaszanych przez Prezydenta Miasta Zabrze, wspomniany zakres uzupełniono o przepisy o użytkowaniu górniczym. W aktualnym stanie prawnym przepisy te nie mają zastosowania do robót poddanych innym wymaganiom ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze na podstawie jej art. 3. Jak wskazano bowiem w uzasadnieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej, „rezygnacja ze stosowania do wskaza-

nych w tym rozporządzeniu robót podziemnych wykonywanych z zastosowaniem techniki górniczej przepisów ustawy — Prawo geologiczne i górnicze o użytkowaniu górniczym” jest spowodowana tym, że „instytucja użytkownika górniczego w tych przypadkach jest nieadekwatna do charakteru wspomnianych robót i w praktyce jej stosowanie [na gruncie przepisów obowiązujących od dnia 2 września 1994 r. do dnia 5 czerwca 2002 r.] okazało się fikcją”.

Pomimo braku przywołania przepisów o użytkowaniu górniczym do innych rodzajów działalności, określonych w § 1 nowelizowanego rozporządzenia, należy jednak przyjąć, że objęcie określonej działalności w górotworze przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze na podstawie jej art. 3 powoduje, iż podmiot wykonujący tam roboty podziemne posiada *ex lege* tytuł prawny do przestrzeni, w której są prowadzone (oczywiście nie jest to prawo użytkownika górniczego). Odmienny wniosek uniemożliwiłby prowadzenie tej działalności, co przeczyłoby zasadności wprowadzenia art. 3 do ustawy. Podobna teza została wyrażona w doktrynie na gruncie przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze w odniesieniu do koncesji na działalność wykonywaną poza granicami nieruchomości gruntowych, udzielonych przed wejściem w życie tej ustawy, jeżeli skutkiem ich uzyskania nie mogło stać się powstanie użytkownika górniczego, a także do działalności objętej przepisami wydanymi na podstawie art. 3 tej ustawy, rozpoczętej przed dniem jej wejścia w życie: „Treść i charakter uprawnień adresatów takich koncesji (...) przedstawiają się dość niejasno. Problem ten nie był bowiem rozstrzygnięty żadnym wyraźnym przepisem prawa. Wypada przyjąć, że następstwem udzielenia takich koncesji stało się (nieodpłatne) powstanie prawa do korzystania („używania[ ]”) oznaczonej przestrzeni pozostającej wyłączną własnością Skarbu Państwa, w celu wykonywania określonej nimi działalności. Nie można bowiem zakładać, [że] w następstwie udzielenia takiej koncesji nie powstawało żadne prawo podmiotowe do wykorzystywania objętej nią przestrzeni (w części stanowiącej przedmiot wyłącznej własności Skarbu Państwa). Nie mogło ono jednak być użytkownikiem górniczym. (...) Podmioty, do których odnosi się art. 3 pr.g.g.[,] korzystają z przestrzeni objętej wyłączną własnością Skarbu Państwa, jednakże nie są (choćby powinny być) użytkownikami górniczymi. W dotychczasowym stanie prawnym nie mogły bowiem uzyskać tego prawa. Warto jednocześnie zwrócić uwagę, że w toku wykonywania działalności (np. naukowo-badawczej, doświadczalnej) niekiedy wydobywają one kopalinę. Ustalenie, charakteru oraz treści uprawnień przysługujących im do tej przestrzeni, w tym ustalenie, czy w ogóle mogą one nabywać własność tak wydobytej kopaliny, staje się jednak dość złożone. Wydaje się, że można tu odwołać się do wcześniejszych uwag odnoszących się do uprawnień przysługujących adresatom koncesji na poszukiwanie (rozpoznawanie) złóż kopalin udzielonych na podstawie pr.geol. 1960. Nie sposób bowiem zakładać, że podmioty prowadzące działalność określoną w art. 3 pr.g.g. prowadzą ją bez dostatecznego tytułu prawnego.” (A. Lipiński: *Użytkowanie górnicze*, Kraków 1996, s. 161—163).

W doktrynie wskazano także (już na gruncie stanu prawnego obowiązującego od dnia 6 czerwca 2002 r.), że nowelizowane rozporządzenie, w zakresie użytkownika górniczego, „ma charakter szczególnie w odniesieniu do regulacji przewidzianej w art. 14 pr.g.g.” (A. Lipiński, R. Mikosz: *Ustawa Prawo geologiczne i górnicze. Komentarz*, Warszawa 2003, s. 82), nie dookreślając jednak relacji pomiędzy obydwoma aktami normatywnymi.

Podstawowym motywem, dla którego zgłoszono postulat stosowania przepisów o użytkowaniu górniczym, była potrzeba uzyskania przez miasto Zabrze jednoznacznego tytułu prawnego do przestrzeni, w której będą wykonywane planowane roboty podziemne z zastosowaniem techniki górniczej. Jak wskazano we wniosku o podjęcie prac legislacyjnych, „uzyskanie takiego tytułu prawnego wzmocni pozycję inwestora i da mu możliwość skorzystania z różnych form wsparcia, w tym w oparciu o środki UE”. Dodatkowo wyjaśniono, że „w wyniku przeprowadzonego przez Polską Organizację Turystyczną naboru projektów na listę projektów kluczowych w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka przedsięwzięcie Gminy Zabrze pn. „Europejski Ośrodek Kultury Technicznej i Turystyki Przemysłowej” przeszło pozytywną ocenę strategiczną i zostało zarekomendowane, plasując się na wysokim trzecim miejscu, do dofinansowania (lista ma charakter rankingowy). W przypadku gdy Gmina uzyska wsparcie z budżetu Unii Europejskiej (wartość prac inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w ramach niniejszego projektu szacowana jest na kwotę ok. 70 000 000,00 PLN) koniecznym będzie wykazanie praw przysługujących inwestorowi do opisanej sztolni. Brak precyzyjnych zapisów w przypadku prawa własności może spowodować utratę przyznanej dotacji i szansy na rewitalizację cennego obiektu. W obecnym stanie prawnym takim prawem może być tylko użytkowanie górnicze.”. Jednocześnie zaznaczono, że „w przypadku gdyby (...) propozycja nie została uwzględniona, po wejściu w życie rozporządzenia zmieniającego będziemy wnioskować o wydanie zaświadczenia (w trybie przepisów k.p.a.) określającego prawa, jakie uzyskałby inwestor podejmujący działalność w oparciu o Główną Kluczową Sztolnię Dziedziczną”.

Mając na względzie fakt, że objęcie przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej może nastąpić tylko w przypadku, w którym wymaga tego potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska, przyjęto, że nabycie prawa użytkowania górniczego (w wyniku zawarcia umowy, realizującego obowiązek ustawowy) jest konieczne w przypadku robót planowanych w Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej oraz w połączonych z nią podziemnych wyrobiskach górniczych, w celu umożliwienia wykazania odpowiedzialności za stan bezpieczeństwa powszechnego, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska w związku z tą działalnością. Jest to wprawdzie jedynie wniosek pośredni, ale dopuszczalny w świetle aktualnego stanu prawnego. W związku z ubieganiem się przez Miasto Zabrze o dofinansowanie z funduszy unijnych, gmina ta będzie jedną ze stron umowy o ustanowienie użytkowania górniczego. Drugą stroną tej umowy, w świetle art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze, będzie Zarząd Województwa Śląskiego.

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414) projekt rozporządzenia został umieszczony na stronie podmiotowej Ministerstwa Środowiska w Biuletynie Informacji Publicznej, a także na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska oraz na stronie internetowej Wyższego Urzędu Górniczego. Żaden z podmiotów nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem rozporządzenia.

Proponuje się, aby projektowane rozporządzenie weszło w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597) i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji Komisji Europejskiej.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowany akt normatywny.

Przepisy zawarte w projekcie rozporządzenia będą oddziaływać na:

- 1) podmiot realizujący zamierzenia związane z ochroną, zabezpieczeniem oraz udostępnieniem turystycznym zabytku — Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrze, oraz połączonych z nią podziemnych wyrobiskach górniczych;
- 2) Gminę Zabrze, w której obszarze administracyjnym będą wykonywane roboty podziemne z zastosowaniem techniki górniczej; gmina ta, w świetle dotychczasowych dokumentów, będzie również inwestorem;
- 3) organy nadzoru górniczego (Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w Gliwicach, Dyrektora Urzędu Górniczego do Badań Kontrolnych Urządzeń Energomechanicznych oraz Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego), których zakres nadzoru i kontroli zostanie zmodyfikowany.

2. Konsultacje społeczne.

Zakres nowelizacji rozporządzenia odpowiada w znaczącym zakresie inicjatywie Prezydenta Miasta Zabrze — inicjatywa ta stanowiła przesłankę opracowania projektu rozporządzenia. Inicjowane przez Prezydenta Miasta Zabrze podjęcie prac legislacyjnych również w zakresie nowelizacji § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej (Dz. U. Nr 62, poz. 561, z 2004 r. Nr 47, poz. 450, z 2006 r. Nr 147, poz. 1065 oraz z 2007 r. Nr 243, poz. 1781), dotyczącej wprowadzenia możliwości ustanowienia użytkowania górniczego na rzecz prowadzącego działalność określoną w § 1 tego rozporządzenia, w zakresie niezbędnym do jej wykonywania — uznano pierwotnie za bezprzedmiotowe. Zgodnie z § 1 ust. 1 tego rozporządzenia, do prowadzenia robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej, wykonywanych m.in. w celu ochrony zabytków, stosuje się jedynie przepisy ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947, z późn. zm.) o budowie obiektów zakładu górniczego, o ruchu zakładu górniczego, o likwidacji zakładu, o odpowiedzialności za szkody, o organach nadzoru górniczego oraz przepisy karne. Zatem, do prowadzenia wspomnianych robót podziemnych nie stosuje się pozostałych przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze, dotyczących m.in. własności i użytkowania górniczego. Wprowadzenie prawnej możliwości indywidualnego żądania objęcia określonej działalności innymi przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze wykraczałoby poza zakres delegacji zawarty w jej art. 3.

Projekt został rozesłany do:

- 1) reprezentatywnych organizacji związkowych oraz reprezentatywnych organizacji pracodawców w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.), tj. do:
  - a) Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”, w tym zrzeszonych w tym podmiocie górniczych struktur związkowych,
  - b) Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych, w tym zrzeszonych w tym podmiocie górniczych struktur związkowych,
  - c) Forum Związków Zawodowych, w tym zrzeszonych w tym podmiocie górniczych struktur związkowych,
  - d) Konfederacji Pracodawców Polskich,
  - e) Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”,
  - f) Business Centre Club — Związku Pracodawców,
  - g) Związku Rzemiosła Polskiego;
- 2) Prezydenta Miasta Zabrze;
- 3) Prezydenta Miasta Ruda Śląska;

- 4) Prezydenta Miasta Świętochłowice;
- 5) Prezydenta Miasta Chorzów;
- 6) Marszałka Województwa Śląskiego;
- 7) Centralnej Stacji Ratownictwa Górniczego S.A. w Bytomiu;
- 8) Głównego Instytutu Górnictwa;
- 9) Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie;
- 10) Politechniki Śląskiej;
- 11) Politechniki Wrocławskiej;
- 12) Przedsiębiorstwa Miernictwa Górniczego sp. z o.o.;
- 13) Górniczej Izby Przemysłowo-Handlowej;
- 14) Polskiej Izby Gospodarczej „Ekorozwój”;
- 15) Stowarzyszenia na rzecz Restauracji i Propagowania Sztolni Królowa Luiza w Zabrze „Pro Futuro”;
- 16) Zarządu Głównego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa.

Stanowiska wobec projektu zajęli, nie wnosząc uwag, Rada Krajowa Związku Zawodowego Górników w Polsce (członka Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych), a także: Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego S.A., Górnicza Izba Przemysłowo-Handlowa, Zarząd Główny Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa, Polski Związek Pracodawców Producentów Kruszyw (członek Konfederacji Pracodawców Polskich), Polska Izba Gospodarcza „Ekorozwój”, Marszałek Województwa Śląskiego oraz Prezydent Miasta Ruda Śląska.

Zastrzeżenia wobec kształtu projektu zgłosił Prezydent Miasta Zabrze. W stanowisku dotyczącym projektu zaproponowano szersze opisanie „celów” robót podziemnych, dla których realizacji miałyby być te roboty objęte przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze. Zarzucono jednocześnie projektodawcy *„brak wyczerpującej analizy prawnych uwarunkowań omawianej działalności”* oraz *„rażącą kolizję uzasadnienia projektowanych zmian z wymaganiami prawa geologicznego i górniczego”*, sugerując jednocześnie, iż w uzasadnieniu tym postawiono tezę, że użytkowanie górnicze może powstać nie tylko poprzez zawarcie umowy ze Skarbem Państwa, ale również poprzez wydanie rozporządzenia na podstawie art. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze. Podtrzymano także propozycję *„zmian analizowanego rozporządzenia w drodze dodania przepisu ([którego treść została przedłożona w pierwszym piśmie: „Ten, kto prowadzi działalność określoną w § 1, może w zakresie niezbędnym do jej wykonywania żądać ustanowienia użytkowania górniczego”]) dopuszczającego możliwość fakultatywnego ustanowienia użytkowania górniczego, dokonywanego wyłącznie na żądanie podmiotu, który prowadzi działalność określoną w art. 3”*.

Pierwsza propozycja została uwzględniona poprzez zastąpienie dokonywania zmiany w § 1 ust. 1 pkt 2 nowelizowanego rozporządzenia (*„Przepisy Prawa geologicznego i górniczego o budowie obiektów zakładu górniczego, o ruchu zakładu górniczego, o likwidacji zakładu, o odpowiedzialności za szkody, o organach nadzoru górniczego oraz przepisy karne stosuje się do prowadzenia robót podziemnych, z zastosowaniem techniki górniczej, wykonywanych: (...) w celu ochrony zabytków w kopalniach soli „Bochnia” w Bochni i „Wieliczka” w Wieliczce, w Zabytkowej Kopalni Węgla Kamiennego „Guido” w Zabrzu, w **Główniej Kłuczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrzu**, w Kopalni Zabytkowej — Muzeum w Tarnowskich Górach oraz w Kopalni Zabytkowej Górnictwa Kruszcowego w Olkuszu Zakładów Górniczo-Hutniczych „Bolesław” S.A. w Bukowni,”*) zmianą polegającą na dodaniu ust. 3 w § 1, określając cel robót jako *„ochronę, zabezpieczenie oraz udostępnienie turystyczne zabytków”*. Proponowane przez Prezydenta Miasta rozszerzenie celu robót w § 1 ust. 1 pkt 2 spowodowałoby bowiem potrzebę przeprowadzenia ponownych konsultacji społecznych, którymi musiałyby być objęte podmioty wykonujące działalność w miejscach wymienionych w tym przepisie.

Konsekwentnie podtrzymano jednak tezę o braku możliwości dodania przepisu dopuszczającego możliwość fakultatywnego ustanowienia użytkowania górniczego. Mając wszakże na względzie przedstawione argumenty natury finansowej, uwzględniono postulat w znacząco zmodyfikowanej formie. Przyjmując bowiem, co jest w pełni zgodne z delegacją zamieszczoną w art. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze, iż nie jest możliwa realizacja tak przedstawionego zamierzenia legislacyjnego, prze-

widziano, że przepisy o użytkowaniu górnictwem będą stosowane do działalności w Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej już od dnia wejścia w życie projektowanego rozporządzenia. Dodatkowo przesądziło to umieszczeniu tej sztolni w odrębnym przepisie nowelizowanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górnictwa prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górnictwa, tj. w dodawanym w § 1 ust. 3.

Opinię o projekcie przedstawiła również Politechnika Śląska — Instytut Eksploatacji Złóż Wydziału Górnictwa i Geologii. Zwrócono w szczególności uwagę na niejednoznaczność terminologiczną projektu, wskazując, że sztolnia była w przeszłości kompleksem wyrobisk, połączonym z innymi wyrobiskami, w tym z szybem „Carnall”. Ponadto przypomniano, że *„na terenie RP istnieją podziemne obiekty turystyczne, które nie posiadają jednoznacznie uregulowanego statusu prawnego w odniesieniu do przepisów PGiG oraz PB [Prawa budowlanego], gdzie przepisy te przenikają się, jak np. Sztolnia Lisia na Dolnym Śląsku, Kopalnia Złota w Złotym Stoku, kompleks sztolni Walim, Osówka, podziemia Sandomierza, podziemia Kłodzka i inne. Prócz obiektów przeznaczonych dla ruchu turystycznego istnieją również, po zlikwidowanych szybach, zręby szybowe, nad którymi pozostały wieże wyciągowe, w otoczeniu pozostały obiekty budowlane, pod nadzorem konserwatorskim, które wykorzystuje się dla celów działalności gospodarczej.”*

Zaproponowano także używanie w przepisach ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnictwa pojęcia „obiekt górnictwem” i („wzorem zapisów Kodeksu pracy”) „teren obiektu górnictwem”. Wyjaśniono, że *„pojęcia te bardziej jednoznacznie i bezpośrednio pomieściłyby w przepisach PGiG: kopalnie „muzealne”, kompleksy wyrobisk oraz pojedyncze wyrobiska wymagające specjalnego dozoru a przeznaczone dla turystyki przemysłowej, działalności gospodarczej oraz innych celów, dla których aktualnie są stosowane, a w przyszłości będą musiały być stosowane bezpośrednio przepisy PGiG. Wprowadzenie tych definicji pozwoli wyeliminować każdorazowej nowelizacji rozporządzenia, które jest przedmiotem konsultacji.”*

Przyjęta została propozycja dotycząca „rozszerzenia” przestrzeni, która będzie objęta przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnictwa, poprzez zastosowanie formuły *„Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna w Zabrze oraz połączone z nią podziemne wyrobiska górnictwem”*. Natomiast pozostałe propozycje odnoszą się w istocie do przepisów ustawowych. Mając na względzie fakt, że projektowane przepisy nowej ustawy — Prawo geologiczne i górnictwa, w wersji z dnia 24 października 2008 r. (skierowanej do rozpatrzenia przez Komitet Rady Ministrów), „obejmują” większością przepisów tej ustawy m.in. *„roboty górnictwem lub utrzymywanie wyrobisk zlikwidowanych podziemnych zakładów górnictwem, w celach innych niż określone niniejszą ustawą, w szczególności turystycznych, leczniczych i rekreacyjnych”*, rezygnując z delegacji do wydania rozporządzenia, określającego konkretne „obiekty górnictwem”, przyjęto, że uwzględnienie tych propozycji nastąpiło w ramach innego procesu legislacyjnego.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie spowoduje zwiększenia wydatków budżetu państwa. Natomiast będzie miało wpływ na budżety jednostek samorządu terytorialnego. Wartość projektu została oszacowana na 41,8 mln zł, w tym środki gminy Zabrze to 5,4 mln, a Województwa Śląskiego — 2 mln zł. Prowadzenie w Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej oraz w połączonych z nią podziemnych wyrobiskach górnictwem robót podziemnych z zastosowaniem techniki górnictwem stanowi tylko jeden z elementów jej funkcjonowania. Działalność ta, po jej objęciu przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnictwa wskutek wejścia w życie projektowanego rozporządzenia, będzie wykonywana w ramach zakładu *quasi-górnictwem*, tak jak to ma miejsce w przypadku np. Zabytkowej Kopalni Węgla Kamiennego „Guido” w Zabrze.

W związku z projektowanym objęciem zamierzonej działalności przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnictwa o użytkowaniu górnictwem, konieczne będzie zawarcie przez inwestora — Gminę Zabrze z Zarządem Województwa Śląskiego, wykonującym uprawnienia Skarbu Państwa, umowy o ustanowienie użytkowania górnictwem, stosownie do art. 14 ust. 2 tej ustawy. W związku z brzmieniem art. 10 ust. 1 tej ustawy, przewidującym, że umowę tę zawiera się za wynagrodzeniem, dodatkowe skutki finansowe (negatywne dla gminy, a pozytywne dla Skarbu Państwa) będą związane z realizacją tego wymagania. Oczywiście, nie sposób wykluczyć, że wynagrodzenie zostanie ustalone w wysokości symbolicznej złotówki. Rozwiązanie to nie sprzeciwiałoby się bowiem prawu.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Projektowane rozporządzenie nie będzie miało bezpośredniego wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Udrożnienie podziemnego obiektu techniki górniczej — Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej i zaadaptowanie go (wraz z połączonymi z nią podziemnymi wyrobiskami górniczymi) do potrzeb ruchu turystycznego stanowi element planowanego przez Gminę Zabrze projektu „Europejski Ośrodek Kultury Technicznej i Turystyki Przemysłowej”. Przewidywany do rewitalizacji podziemny odcinek Sztolni jest obiektem zabytkowym, wpisanym do rejestru zabytków Województwa Śląskiego decyzją Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i stanowi cenne świadectwo dziedzictwa poprzemysłowego Górnego Śląska. Do celowo obiekt ten będzie zarządzany przez instytucję kultury i pełnił będzie funkcje kulturalne, edukacyjne i turystyczne. Działalność instytucji finansowana ze środków publicznych nie będzie działalnością rynkową, a co za tym idzie — nie wpłynie na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw. Projekt nie zakłóca zasad rynkowej konkurencji, gdyż w warunkach konkurencji nie zostałby w ogóle zrealizowany. Wartość nakładów inwestycyjnych i szacowane koszty utrzymania obiektów znacznie przekraczają potencjalne przychody z tytułu użytkowania obiektów w okresie referencyjnym. To powoduje, że projekt jest ekonomicznie nieopłacalny. Tego typu inwestycja bez udziału zewnętrznych źródeł finansowania i wsparcia finansowego Gminy Zabrze oraz Województwa Śląskiego nie mogłaby zostać zrealizowana.

6. Wpływ regulacji na bezpieczeństwo powszechne.

Objęcie przepisami ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze przestrzeni, w której będzie funkcjonować Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna w Zabrzu oraz połączone z nią podziemne wyrobiska górnicze, zapewni odpowiedni poziom bezpieczeństwa, w szczególności dla ruchu turystycznego.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Uruchomienie Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrzu wzmocni rozwój masowego ruchu turystycznego w Województwie Śląskim, a tym samym będzie czynnikiem stymulującym promocję regionu.

8. Źródła finansowania.

„Uruchomienie” Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrzu jest planowane w głównej mierze ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. W załączniku do obwieszczenia Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 6 sierpnia 2008 r. w sprawie listy projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007—2013 (M. P. Nr 60, poz. 536) w Osi priorytetowej VI Polska gospodarka na rynku międzynarodowym (Instytucja pośrednicząca — Ministerstwo Gospodarki) w Działaniu 6.4 Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym w lp. POIG 6.4-2 Główna Kluczowa Sztolnia Dziedziczna w Zabrzu jest wymieniona jako jeden z obiektów wchodzących w skład projektu Europejski Ośrodek Kultury Technicznej i Turystyki Przemysłowej (jest drugi projekt w tej części listy; ma ona charakter rankingowy).

Podmiot bezpośrednio zainteresowany treścią nowelizacji (Gmina Zabrze) jest przygotowany do spełnienia podwyższonych wymagań przewidzianych w przepisach ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. — Prawo geologiczne i górnicze poprzez zabezpieczenie odpowiednich środków w budżecie gminy. Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą Nr III/24/10/2008 z dnia 21 maja 2008 r. upoważnił Zarząd Województwa Śląskiego do zaciągnięcia kredytu, który w połączeniu ze środkami wyasygnowanymi przez Gminę Zabrze ma zapewnić niezbędny wkład własny w wysokości 15 proc. wartości projektu (wymagany do zabezpieczenia przy finansowaniu przedsięwzięć, które korzystają ze wsparcia funduszy europejskich).

Zakłada się, że obiekt Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej będzie funkcjonował w powiązaniu z działającym w chwili obecnej Skansenem Górniczym „Królowa Luiza” jako jeden kompleks turystyczny. W chwili obecnej Skansen Górniczy „Królowa Luiza” będący terenowym oddziałem Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu jest instytucją kultury w całości dotowaną przez Województwo Śląskie. Po zakończeniu realizacji projektu działalność instytucji kultury — podmiotu użytkującego powstałą infrastrukturę, będzie stale dotowana przez właścicieli, tj. Gminę Zabrze i Województwo Śląskie.

WSTĘPNA OPINIA O ZGODNOŚCI PROJEKTU Z PRAWEM UNII EUROPEJSKIEJ

Na podstawie § 10 ust. 7 uchwały nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. — Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. Nr 13, poz. 221 i Nr 30, poz. 482, z 2004 r. Nr 42, poz. 734, z 2005 r. Nr 55, poz. 757 oraz z 2006 r. Nr 40, poz. 439) przedstawia się następującą opinię:

Analiza projektu rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej wykazała, że projekt nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.